

STUDII CORELATIVE CLINICE-ELECTROENCEFALOGRAFICE ȘI PSIHOLOGICE EFECTUATE PE UN NUMĂR DE 35 DE INFRACTORI CONTRA VIEȚII*

dr. Eugenia Stanciu, dr. K. Szűcs, dr. I. Ács, dr. Cs. Csiky

Studiile legate de caracteristicile personalității psihice a infractorilor contra vieții, precum și unele aspecte psihopatologice ale acestora, deși numeroase în literatura de specialitate, vizează mai mult aspecte unilaterale, de investigări psihologice, prin care, pe baza unor parametri teoretici elaborați, se încearcă explicarea actului criminal. După o perioadă în care au abundat teorii de tipul celei a lui *Lombroso*, pornind de la noțiunea de ereditate criminală și a ideii criminalului înăscut (1), în ultimul timp se remarcă o mulțime de teorii cu substrat psihanalitic, care prin modul de abordare a problemei, dau unele explicații confuze privind personalitatea infractorului contra vieții și actul criminal în sine. Dintre teoriile de acest fel, se face adesea uz de teoria agresiunii reprimite, prin faptul că instinctele depășesc temporar „super-eul” și astfel copleșesc „eul” care este supus în acest mod „id-ului”, urmat apoi de apariția sentimentului de vină (2, 4, 10). După *Bergler* (2) în comiterea actului criminal intervine un factor variabil și unul constant, primul explică sensul inconștient al acțiunii criminale, iar al doilea reprezintă de fapt actul motor sau mecanismul crimei, care execută rezultatele factorului variabil. Acest mecanism poate avea uneori la bază o apărare împotriva pasivității.

Chiar și autorii care privesc problema personalității celor care comit infracțiuni de omucidere, dintr-un unghi mai realist, sînt de acord cu faptul că în momentul de față, psihopatologia criminală este încă în stadiul experiențelor sporadice, cu o lipsă evidentă a unor experimente clinice și paraclinice. Acest lucru este legat și de inexistența unor studii corelative mai complexe, cum ar fi de exemplu cele clinico-electroencefalografice, prin care să se facă încercarea obiectivizării elementelor de psihopatologie clinică, iar cele existente sînt făcute mai ales pe grupe poli-

* Comunicare prezentată la U.S.S.M., Filiala Mureș, Secția de neurologie, psihiatrie, neurochirurgie, la 29 iunie 1972

morfe de infractori și mai puțin pe infractori contra vieții (3, 5, 6, 11).

Studiul nostru, departe de a avea pretenția de elucidare a acestei probleme de o mare complexitate, reprezintă o încercare de corelare a unor cercetări efectuate asupra unui grup de 35 infractori contra vieții, examinați clinico-psihiatric, electroencefalografic și psihologic prin tehnica proiectivă Rorschach. Delicvenții care au fost expertizați la nivelul Comisiei de expertiză psihiatrico-legală Tîrgu-Mureș pentru omuciderea comise, au fost examinați în perioada anilor 1970—1972. Aceste studii au vizat facilitarea unei încadrări nosologice a criminalului precum și stabilirea responsabilității sau iredponsabilității sale.

Împărțirea pe grupe de vîrstă a fost următoarea:

între 14—18 ani	4 infractori contra vieții
între 19—30 ani	16 infractori contra vieții
între 31—40 ani	9 infractori contra vieții
între 41—50 ani	4 infractori contra vieții
între 51—60 ani	0 infractori contra vieții
între 61—70 ani	2 infractori contra vieții

Se remarcă o mare predominanță a grupelor de vîrstă tînăra și matură, de asemenea un număr destul de mare de infractori contra vieții, între minori. În privința sexului, am găsit o proporție de 26 bărbați la 9 femei, iar în ceea ce privește mediul de proveniență, apare o netă preponderență a criminalilor provenind din mediul rural, în număr de 25 față de 10 din cel urban. Ocupația infractorilor de acest fel expertizați în această perioadă, ne-a relevat în ordinea frecvenței existența unui număr de 14 muncitori, 10 fără nici o ocupație, 7 șoferi, 1 tehnician și 1 paznic. Direct legat de aceasta, școlăritatea lor era caracterizată prin studii elementare (între 1—4 clase 16 delicvenți, între 5—8 clase 18 delicvenți și într-un singur caz bacalaureat). Între ei, 3 erau recidiviști, avînd în antecedentele lor penale 1—3 condamnări.

Analiza actului criminal, ne-a relevat faptul că pruncuciderea a fost în 6/35 cazuri; toate femeile proveneau din mediul rural, au născut nelegitim și nu fuseseră luate în evidența gravidelor de către organele medico-sanitare; la toate s-a putut descrie retrospectiv, cu ocazia expertizei, o tulburare a conștiinței, datorită actului nașterii, în timpul căruia a fost săvîrșit actul criminal. În 2 cazuri acesta a fost efectuat prin secționarea gîtului copilului cu un cuțit, în rest prin asfixierea făcută prin stringere de gît în timpul expulzării. Toate nașterile erau neasistate, iar după omor, nou-născutul a fost ascuns în diferite locuri mascate. În 9 cazuri de crime, exista un grad de rudenie apropiat între criminal și persoana ucisă. Între acestea s-a consemnat un omor dublu, asupra soției și soacrei, prin aplicarea de lovituri cu o secure în timp ce acestea dormeau. O fată își aruncă copilul de doi ani și jumătate într-un pîriu, asistînd la înecarea lui; un tînăr își ucide tatăl, un altul fratele, în 2 cazuri soții își omoară soțiile și în alt caz soțul e omorît de soție. În celelalte cazuri, era vorba de omorirea socrului și a unui unchi vitreg. Omorul comis de 2 persoane în asociere, a fost înregistrat în 2 cazuri: în primul caz, uciderea unei bătrîne a fost precedată de tîlhărie, iar în al doilea caz, era vorba de

otrăvirea cu ecatox a unu copil, — acesta fiind de altfel singurul caz de omucidere efectuată cu premeditare, printr-un plan elaborat în decurs de citeva luni. În 3 cazuri au existat omoruri din culpă, datorită accidentelor de circulație prin nerespectarea regulilor (în 2 cazuri) și prin provocarea unui incendiu de către un minor, în timpul căruia moare un frate mai mic. Celelalte cazuri de omucideri s-au datorit aplicării unor lovituri mortale de cuțit, ca urmare a unor încăierări, răzbunări sau a reacției de panică și frică.

Examenul medico-psihiatric a permis o delimitare a omuciderilor în 2 grupe:

1. Omucideri patologice, în număr de 4/35, săvârșite de bolnavi psihici și anume 2 cazuri de beție patologică pe fond de epilepsie temporală, o schizofrenie și o demență aterosclerotică, asociată cu un sindrom pseudobulbar. În toate aceste cazuri, bolnavii nu-și aminteau de împrejurările în care comiseseră crima.

2. Omucideri în care discernământul, deci fondul psihic al infractorilor contra vieții era nealterat, deși s-au evidențiat 4 cazuri de debilitate mintală și 8 de alcoolism cronic, la aceștia crima fiind comisă în timpul unei stări de beție obișnuită sau completă.

Dacă la prima grupă substratul crimei era evident și direct legat de suferința psihică a infractorului, la a doua era vorba de o motivație mai dificil de evidențiat la un simplu examen psihic. Din această cauză s-a efectuat la toți infractorii contra vieții expertizați, examenul psihologic prin tehnica proiectivă Rorschach, cu scopul de a surprinde unele caracteristici ale personalității lor psihice. Cele mai constante elemente întâlnite în psihogramele întocmite acestor persoane au fost:

— Răspunsuri de culoare numeroase, elocvente pentru impulsivitate;

— Răspunsuri de culoare-formă în mare număr revelatoare pentru labilitate afectivă, capacitate diminuată de acomodare, iritabilitate;

— Răspunsuri de mișcare puține, indicînd o slabă productivitate a inteligenței, o gîndire stereotipă și o diminuare a capacității acesteia de a controla și inhiba unele activități;

— Număr și varietate mare de răspunsuri, relevînd o dezinhibiție în acțiuni;

— Timpul de latență diminuat, relevînd o slabă capacitate de concentrare a atenției și o oarecare superficialitate;

— Numărul de forme bune sub 80 % sugerînd o slabă capacitate de asimilare și un mod de percepere puțin aprofundat;

— Răspunsuri exprimînd părți sau componente ale corpului omenesc sau de animale sau obiecte amenințătoare, revelatoare pentru o gîndire imaginativă dominată de frică, agresivitate asociată cu indispoziție;

— Prezența detaliilor intermediare, exprimînd opoziție și negativism;

— Răspunsuri confabulatorii și chiar contaminarea răspunsurilor, indicînd existența reacțiilor impulsive, dificil de inhibat și stăpînit;

— Tip de eveniment extratensiv sau ambiequal prin ponderea răspunsurilor de culoare sau egalitatea acestora cu răspunsurile de mișcare.

Prin proiecția propriilor emoții, exteriorizarea unor conflicte mascate și a dinamicii vieții interioare, aspectul maturității și acomodării emoționale, testul Rorschach a fost un ajutor prețios, explicînd reacțiile im-

pulsiv-agresive cu caracter criminal, mai ales la grupul la care examenul clinico-psihiatric nu a pus în evidență alterări psihopatologice (7, 8, 9).

Examenul electroencefalografic efectuat concomitent acestor grupe de infractori contra vieții, a justificat concluziile evidențiate la examenul psihologic. Cele mai semnificative caracteristici ale acestui examen au fost obținute la examenul spontan, caracterizat prin ritmuri alfa cu frecvențe inferioare, alternând cu ritmuri teta, precum și trasee disritmice și iritative. Aceste elemente mai evidente la hiperpnee, au fost observate în 22/35 din cazuri. În celelalte cazuri, am înregistrat aspecte de ritmuri subvoltage, plate. La provocarea traseelor cu barbiturice, la grupa infractorilor contra vieții fără alterări psihopatologice la examenul EEG s-au înregistrat:

- Ritmuri barbiturice iritative, 15/35, asociate în câteva cazuri cu discrete asimetrii interemisferice, mai evidente pe derivațiile temporale;
- O slabă însușire, aproape imperceptibilă a ritmului barbituric în 7/35 cazuri;
- Ritm barbituric pe un fond discret lezional în 4/35 cazuri;
- În cele 2 cazuri de epilepsie temporală, aspectul traseului a avut un caracter net comițial;
- În restul de 7/35 cazuri, aspectul traseului a fost în limite relativ normale.

Aceste elemente relevate la examenul psihologic și electroencefalografic, elocvente pentru o imaturitate emotiv-volițională, dominată de acte impulsive și agresive, reprezintă caracteristicile psihologice esențiale ale delicvenților criminali examinați de noi și în parte obiectivate prin aspectul traseului bioelectric cerebral, caracteristici pe care nu le-am fi putut releva la simplul examen medico-psihiatric.

Utilitatea acestor examinări ar fi de o valoare deosebită, dacă s-ar efectua pe scară mai mare persoanelor cu comportament antisocial, astfel ca impulsivitatea și agresivitatea relevate să poată fi influențate prin măsuri sociale, metode psihoterapeutice și chiar terapie medicamentoasă psihotropă.

Sosit la redacție: 25 decembrie 1973.

Bibliografie

1. Benoit G.: Conferences de Psychiatrie, fasc. 3, Psychiatrie medico-legale, Ed. Doin, Paris, 1964;
2. Bergler E.: A new approach to the psychology of crime. The third world Congress of Psychiatry, Montreal, 4—10 June, 1961;
3. Călcăianu O., Stoica I.: Electroencefalografie și electro-miografie, Ed. medicală, București, 1963;
4. Duncan J. W., Duncan G.: Amer. J. Psihiat., (1945), 24, 369;
6. Kohen-Raz R., Assael M.: Acta Paedopsychiat., (1966), 33/8, 251;
7. Morse H. N.: JAMA (1967), 200/10, 1287;
8. Rorschach H.: Psychodiagnostic, Verlag Hans Huber, Ed. Bern, 1941;
9. Stanciu Eugenia, Csiky K., Bratu Ana, Csiky Cs.: Neurol. Psih. Neurochir., (1973), 18, 2, 127;
10. Tanay E.: Amer. J. Psychiat., (1969), 125/12, 1252;
11. Verdeaux G. și colab.: Ann. Méd. Psych., (1955), 113/2, 643.